

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תשכה
ערב שבת קודש פ' קדושים, מבה"ח אייר,
כ"ח ניסן ה'תשס"ח

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה' "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ק"ו שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונ"ח שנה לנשיאותו

יחי אדונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכיו"ר

לעילוי נשמת

ר' ישראל דוד ב"ר לייב ע"ה ציקמאן

נפטר ביום י"ד אלול ה'תשמ"ה

וזוגתו מרת רחל בת ר' פינחס ע"ה ציקמאן

נפטרה ביום כ"א טבת ה'תנש"א

ר' יצחק אהרן ב"ר וואלף ע"ה ספיוואק

נפטר ביום כ"ו ניסן ה'תשמ"ט

וזוגתו מרת חנה בת ר' דוד הכהן ע"ה ספיוואק

נפטרה ביום ח"י מ"ח ה'תשס"ד

ר' שמואל מאיר ב"ר ישראל דוד ע"ה ציקמאן

נפטר ביום י"א תשרי ה'תשס"ב

וזוגתו מרת דינה רייזעל בת ר' יצחק אהרן ע"ה ציקמאן

נפטרה ביום כ"ה שבט ה'תשמ"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י נכדם ובנם

הרה"ת ר' אהרן וואלף וזוגתו מרת פולינה

ומשפחתם שיחיו ציקמאן

נדפס ע"י הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי זוג' מרת נחמה פייגא
וילדיהם: שולמית ובעלה הרה"ת דוד הלוי ובנם נתן הלוי ש' לאבקובסקי,
מאיר שלמה הלוי, חנה שרה, לוי יצחק הלוי וחווה מוסיא שיחיו שגלוב

בטוחני אשר בניו שי' שומרים על כל עניני השקפת עולמו

לפנינו צילום נדיר מאגרת ניחומים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מתאריך כ"ז ניסן ה'תשכ"ז, כפי שהועברה למזכירות על מנת לסדרה ולשולחה

העלית את כל עניני השקפת עולמו
ב"ה כ"ז ניסן תשכ"ז
מסמחת כצנלסון - סלימ"א

ב"ה כ"ז ניסן תשכ"ז
ברוקלין

מסמחת כצנלסון -
סלימ"א

נצטערה להסמעה מפטירת הו"ח אי"א נו"נ וכו'
סוה"פ פנהס ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך סאר אבלי ציון
וירושלים.

ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצאם הסיד כל
הימים.

פענוח הצילום:

בראש האגרת כתב כ"ק אד"ש מה"מ:

להוסיף

בזכרי (אבל"ח) את דברי המנוח ע"ה - בטוחני אשר בניו שי' שומרים על כל עניני ע"ד השקפת עולמו.

מוקדש לע"נ הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה בהר"ר ירמיהו הכהן ולאה ע"ה בלוי

מו"ל כתי הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזכה אלפים במצוות תפילין ומוזזה

נפטר ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים"

ולע"נ זוגתו הרבנית חנה חיי' הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל - נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

ב"ה

3 דבר מלכות

הסיוע של אומות העולם לבני' סמוך להגאולה / משיחת שי' אחריק התנשיא

7 זמן הגאולה

יש למצוא ענין של גאולה בפרקי אבות / הזמן הנוכחי ופרשת השבוע באור הגאולה

11 המעשה הוא העיקר

היחכן שעדיין לא פעלו ביאת משיח צדקו בפועל ממש?!... / הוראות למעשה בפועל

12 ניצוצות של משיח

החשבון שמביא שמחה / קטעים קצרים ופחגמים בעניני גאולה ומשיח

13 וילחום מלחמת ה' - וינצח

הסיבה האמיתית לסיוע הרוסי לאויבי ישראל / שיחות בעניני שלימות העם והארץ

15 כתי"ק - פרסום ראשון

בטוחני אשר בניו שי' שומרים על כל עניני השקפת עולמו / צילום נדיר ממענה הרבי

לזכות התמימים השלוחים

לישיבת "תומכי תמימים - מלך המשיח" פורט לורידייל, פלורידה

ולזכות קהילת "מרכז משיח - 770"

ולזכות רב הקהילה הרה"ח מרדכי ומשפ' שי' ענתי

יחי המלך /

סניף ארה"ב: 383 Kingston Ave. #38, Brooklyn, NY 11213 • טל': 646-544-5386

סניף ארץ הקודש: רח' דב פרומר 24/5 קרית שמואל, מיקוד: 26501 • טל': (04) 8715-770

דואר אלקטרוני: chinuch@015.net.il • אינטרנט: www.moshiach.net/blind

מוקדש לזכות מרים עטיל בת רוזה ליום הולדתה בש"ק זה, ל"שנת הצלחה" בגשמינות וברוחניות

כל זמן שלא אמרו שלגוי מרוסי' יש חלק בארץ ישראל, הם לא אמרו את דעתם בגלוי, שהרי "ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו", למרות שהם עצמם אינם יודעים שזהו הטעם אך לפועל הם לא אמרו דעה. אולם כאשר אומרים שגוי מרוסי' יכול לומר דעה בא"י, הם אכן באים ואומרים: דעתנו היא שמכאן ואילך אסור לכם לטוס!

ג. לכאורה הדבר תמוה: זה כשלוש שנים (מל"ג בעומר תשכ"ז) שהרוסים נמצאים עם רגל אחת במצרים ואפי' עם שני רגלים, הם שלחו לשם כוח אדם ומפקדים (ואף הרגו כמה מפקדים שלהם), ולמרות זאת הם מעולם לא אמרו כלום, ומדוע הקב"ה לא החזיק אותם ככה עוד קצת עד ביאת משיח?

אלא כיון שזהו דור יתום, מראה הקב"ה בגלוי עם מי יש לנו עסק, ולכן מיד כשאמרו שלגוי מרוסי' יש דעה בא"י, נחלו תיכף את המפלה בזה שהגוי אמר: אהא! אתה אומר שיש לי חלק בארץ ישראל, אזי אתנהג כבעל-הבית בארץ ישראל, והוא מתיישב (אמנם מעבר לגבול) ואומר בפירושו: עד כאן אתם יכולים לטוס ומכאן ואילך אינכם יכולים.

אך הדור שלנו כ"כ יתום עד שאפילו לא מקשרים בין שני הדברים; הרי היצר הרע הוא אומן במלאכתו, אזי הוא משכנע שצריכים לחפש דרכים מה לעשות, ואי-אפשר להבין מה קרה כאן לפתע.

ואין פוצה פה ומצפצף!...

[. .] במקום זה מה עושים - מכניסים גויים מרוסי' לארץ ישראל, ואומרים שהם "יהודים"!

לא כתוב בשום מקום שגוי צריך לקיים מצוות, מלבד שבע מצוות בני נח, ושבע מצוות אלו ניתן לקיים גם ברוסי'. המצוות שבעיקר אין אפשרות לקיימם שם הם אלו שגוי אינו מחוייב בהם, ואדרבה: אסור לו לקיים אותם, אסור לו ללמוד תורה שבעל פה.

ואעפ"כ מה עושים? כאשר מגיע גוי לארץ ישראל ואומר שברצונו להיות "יהודי", לא מציבים בפניו תנאים של קיום מצוות כגון: שבת, הנחת תפילין, ציצית ואפילו לא למול את עצמו, שהרי כפי' דתית - זאת לא!... הדבר היחידי ששואלים אותו הוא - האם רצונו בחלק בארץ ישראל, וכיון שבזה הוא חפץ אזי נותנים לו נייר שהוא "יהודי"!!!

[. .] מכך נובעים כל הצרות הללו - הקב"ה ראה שרוצים להכניס גויים מרוסי' לארץ ישראל ואף אחד אינו מוחה על כך, לכן הוא הראה מה יוצא מזה.

ד. בתחילה שאלו מהו ההבדל בין גוי מרוסי' לגויים אחרים, אך אח"כ עבר רגע קט ואף אחד לא מחה ע"כ, וכך זה נותר, ואז החלו הצרות מהרוסים, ולאחמ"כ הם מסתובבים ומחפשים מה לעשות, כיצד ניתן לתקן זאת.

מה אתה מחפש לתקן את המסובב? הרי יש כאן סיבה ומסובב, ומדוע אתה מחפש לתקן את המסובב, הרי כאשר הסיבה נשארת המסובב יכול לחזור שוב, אלא יש לתקן את הסיבה, והסיבה היא כנ"ל שרוצים לומר על גוי מרוסי' שהוא "יהודי" ושיש לו חלק בא"י, ושהוא יכול לומר שם דעה.

והצרה גדולה יותר כיון שאף אחד לא אומר כלום ע"כ; כל אחד מחזיק מעצמו כגדול

הסיוע של אומות העולם לבני"י סמוך לגאולה

החל ממדינה זו שמסייעת לבני"י להגיע לגאולה פנימית בעבודתם עד - שיעשו את העבודה שתביא את הגאולה כפשוטה ואז המלכות גם תסייע לבני"י לשוב לארץ ישראל ● גם במדינה ההיא מרשים ליהודים לקיים תומ"צ ומתירים לצאת משם ואדרבה - הם גם מסייעים לבני"י לנסוע לארץ הקודש מעין הכנה להסיוע דאוו"ע לבני"י שיצאו מהגלות וללכת לאה"ק בגאולה האמיתית והשלימה ● מענה לכל אלו שמתפלאים ונבהלים מכך שמרעישים שכל יהודי צריך לעשות ולפעול שהגאולה תבוא תיכף ומיד ממש ● קטעים משיחת ש"פ אחרי-קדושים ה'תנש"א - מוגה תרגום מאידית

א. [. .] ע"פ האמור לעיל מוצאים כמה לימודים בנוגע לעבודת בני"י להביא את הגאולה, והאופן שצריכים להתכונן לגאולה - בעמדנו עכשיו ממש בסוף זמן הגלות, "גולה", ואוחזים סמוך ממש ("אָט אָט") להגאולה.

קודם כל - ישנו מענה לכל אלו שמתפלאים ונבהלים מכך שמרעישים ("מ'סטורעמ'ט") שכל יהודי צריך לעשות ולפעול שהגאולה תבוא תיכף ומיד ממש (ובהיותם אנשים "פתוחים", מבטאים הם בדיבור את פליאתם ודאגתם): כאשר משיח יבוא מיד, מה יהי' - שואלים הם - עם כל הפעולות והעניינים שהם פעלו במשך כו"כ שנים בגלות: העסקים שהם הקימו, הרכוש והנכסים שהם צברו, החברים והקשרים, הן בין בני"י והן בין אוה"ע, שהם יצרו (ובפרט

עסקני ציבור), ועוד כיו"ב?!

והמענה על זה הוא, שאין מה לפחד, כיון שגאולה אין הפירוש שבטל כל "מנהגו של עולם", הדברים הטובים שנפעלו (ע"פ תורה) בגלות; אדרבה: גאולה כוללת בתוכה את כל העניינים (טובים) ד"גולה", באופן שהם מתעלים למצב דגאולה, למעלתם ושלימותם האמיתית - עי"ז שמגלים בהם את (האל"ף) אלופו של עולם, הכוונה ותכלית האמיתית בכל הפעולות (שבזמן הגלות) - איך שכל זה מגלה לחוץ את "כבודו" של הקב"ה.

ובמילא אין מה לדאוג אודות הפעולות - אפילו בענייני רשות - שפעלו (ע"פ תורה) בזמן הגלות. ואדרבה: מזה ישנה הוראה - שכל בעל עסק וכיו"ב צריך לחפש דרכים כיצד לגלות בענייני העסק וכו' שלו "כבודו" של

והכנתם ל"והיתה לה' המלוכה"⁴.

ב. ע"פ הנ"ל ש"גאולה" מגביהה את עניני הגלות עצמם (ע"י העשי' מהם עצמם דירה בתחתונים), עד שדוקא העבודה בגלות מביאה את הגאולה, הרי מובן, שעניני העולם עצמו ואוה"ע עצמם (גם בזמן הגלות) מסייעים (באמת) לעבודה דהבאת הגאולה (כנ"ל).

ויש לומר, שבעמדנו בסוף זמן הגלות, סמוך להגאולה – בא הסייע בגלוי יותר.

וכפי שרואים בדורות האחרונים במיוחד, ויתירה מזה – בזמן האחרון, ובפרט בימים האחרונים ממש:

בדורות שלפני זה גרו (רוב) בני" במדינות שבהן היו מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים⁵) לעבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים – גרים (רוב) בני" במדינות שבהם מושלת מלכות של חסד, החל ממדינה זו (שבה נמצאים רוב מנין ובנין דבנ"י), שמסייעת לבנ"י להגיע לגאולה פנימית בעבודתם, עד – שיעשו את העבודה שתביא את הגאולה כפשוטה, ואז המלכות (של חסד) גם תסייע לבנ"י לשוב לארץ ישראל (בלשון הכתוב: והביאו את כל אחיכם גו').

ובשנה האחרונה רואים איך שיחס זה לבנ"י התפשט במדינות נוספות, עד גם במדינה היא, שבה היו (עד לאחרונה) הגבלות בנוגע לחירות בני" בעבודתם בתומ"צ וגם בנוגע ליציאתם ממדינה היא – וכעת נתהפך יחסם, שמרשים ליהודים לקיים תומ"צ ומתירים לצאת משם (ללא ההגבלות שהיו פעם), ואדרבה – הם גם מסייעים לבנ"י

הקב"ה, ולנצל את עסקיו ונכסיו וקשריו – להוסיף בתורה ומצוות.

ומזה מובן גם ההוראה לאידך גיסא – לאלו שחושבים שתוכן העבודה דגאולה הוא שלא יהי' קשר ולשלול ל"מנהגו של עולם" – דאדרבה: הגאולה תלוי' דוקא ב"מעשינו ועבודתינו" בזמן הגלות, ולכן צריך להיות "הסתכל בשלשה דברים": העבודה להביא את הגאולה צריכה להתבסס ב"שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל", לעשות דירה בתחתונים, ולהכין את העולם להגאולה – אמנם באופן ד"שרית עם אלקים ועם אנשים", להלחם עם ההעלם והסתר דעולם, אבל באופן ד"ותוכל", "מלכותו ברצון קבלו עליהם".

החל מחלקו בעולם, ע"י הוספה בקיום המצוות, בדברים גשמיים, כולל ובמיוחד – מצות הצדקה ("עיקר המצות מעשיות"), שלוקח מהגשמיות שלו ומהעשירות שלו (שבירכו הקב"ה) ומסייע לשני, שגם אצל הזולת יהי' מזון ולבושים, באופן ד"לכבוד ולתפארת", בהתאם ל"ממלכת כהנים", ועד"ז מסייע הוא למוסדות תורה וצדקה וכיו"ב.

וכן הוא גם בעבודתו בעניני רשות שלו – עושה זאת באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹ ו"בכל דרכיך דעהו"².

ועוד וגם זה עיקר – ע"י הפצת התורה והיהדות, והפצת המענינות חוצה. כולל ובמיוחד – לעורר יהודים בכל העולם כולו, שיוסיפו עוד יותר בלימוד התורה וקיום המצוות,

וכן גם לפרסם ולגלות בכל העולם כולו "אלופו של עולם", כולל – ע"י השפעה על אוה"ע בנוגע לקיום שבע מצוות בני נח³,

1) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.
2) משלי ג, ו. וראה רמב"ם וטושו"ע שם.
3) כפס"ד הרמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"י.

הסיבה האמיתית לסיוע הרוסי לאויבי ישראל

א. [בנוגע ל"מיהו יהודי":] כל הענין החל מזה שתשעה אנשים החליטו (ובהם גופא היו חמשה כנגד ארבעה) שאין צורך בגיור כהלכה, ודי בזה שישאלו את הגוי האם הוא רוצה חלק בארץ ישראל, ואם הוא ישיב בחיוב אזי הוא "יהודי"!

לאחמ"כ התקבלה החלטה זו ע"י מאה ועשרים איש שאמרו שהם מדברים בשמם של שניים וחצי מליון יהודים, ח"ו!

אחר-כך הגיע רב ואמר, שאמנם זקוקים לגיור כהלכה, אך בנוגע לאלו שהגיעו מהמדינה היא, מרוסי, צריכים להקל, זאת-אומרת, שאם מגיע גוי מרוסי' ואומר שרצונו להיות "יהודי" ולקבל חלק בארץ ישראל, הוא נהי' "יהודי" וצריך לקבל חלק בארץ ישראל!

מה יצא מזה – שמיד תוך כדי דיבור ועל אתר, שלחה רוסי' אנשים שהתיישבו בסמוך לתעלת סואץ והכריזו שמהיום אינכם יכולים לטוס יותר מעל השטח הזה.

ב. כאן אנו רואים מיד את הקשר בין שני הענינים:

רוסי' אומרת: הנכם נותנים לנו חלק בארץ ישראל, כלומר, אתם אומרים שיש לנו דעה שם, א"כ נאמר לכם את דעתנו – עד כאן תטוסו ותו לא! מעתה ואילך אינכם יכולים לטוס משטח זה והלאה.

לולא הסבר זה, לא ניתן בשום אופן להבין מה קרה כאן: מאז ומתמיד שלחה רוסי' אנשים ונשק למצרים אך היא עשתה זאת בחשאיות, ותמיד כשהיא רצתה לומר משהו היא אמרה זאת ע"י השגריר או מישהו אחר, מעולם הם לא העיזו לומר משהו ישירות ליהודים; תמיד הוא (המנהיג הרוסי) הציע עצות ואף ביקר בעצמו במצרים, אבל אף פעם הוא לא אמר משהו ישירות ליהודים, וכאן לפתע הם אמרו שיותר לא יוכלו לטוס.

וההסבר לכך הוא: כאשר מגיע רב ואומר שאמנם זקוקים לגיור כהלכה (ואלו שאינם מגיירים כהלכה עושים שלא כדיון), אולם כאשר מגיע עולה מרוסי' לארץ ישראל אזי יש להקל, זאת-אומרת, שכאשר באה גוי' או בא גוי מרוסי' ואומרים שרצונם להיות יהודים, וכששואלים אותם האם רצונכם בחלק בארץ ישראל הם עונים בחיוב והם חפצים להביע את דעתם בא"י, במקרה כזה – אומר אותו רב – יש לתת להם נייר שרשום בו שהם "יהודים"!

– לכן הם (הרוסים) אמנם החלו לומר את דעתם בגלוי.

* הננו מפרסמים שיחה זו בקשר עם עליית גויים רבים מרוסיה לארץ ישראל בשנים האחרונות, ובנוגע למעורבותה של רוסיה בפינוח הכור האטומי באירן. המו"ל.

4) עובדי' בסופו.

5) ל' הכתוב – נחום א, ט. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55.

6) ישעי' טו, כ.

החשבון שמביא שמחה

הרבי הרי אמר שהולכים לקראת משיח, וכשהולכים למשיח צריכים לילך בשמחה. כאשר עושה חשבון אליבא דנפשי' ממעמדו ומצבו, אזי מהיכן תבוא השמחה? מצד מצבו הוא הרי... ואפי' התומ'צ שמקיים – לא מורגש מה נפעל עי"ז, כיון שעכשיו הכל זה מתן בסתר – כך הוא הלשון – וכמונח בתיבה סתומה, וא"כ על מה תהי' השמחה?

צריכים אבל לדעת, שכל ההמשכות נפעלות ("טוט זיק אפ") עכשיו בזמן הגלות, ולעתיד לבא יתגלו הענינים שנמשכו דוקא עכשיו ע"י קיום התומ"צ, אזי, כאשר עושים חשבון, שבאמת יש עכשיו את הכל וסוף-כל-סוף זה יתגלה – זה מביא שמחה.

(תרגום חפשי משיחת ש"פ קדושים ה'תשי"ד - בלתי מוגה)

לא מתכוונים לשום פשעט'לאך

צריכים לדעת שהזמן עתה שונה מפעם, פעם היו כמה וכמה שנים לביאת המשיח, ובמילא, הגם ש"לא ידח ממנו ידח", היתה עצה לכך – שיתקנו את עוונותיהם בגלגול שני, [.] משא"כ עכשיו שאנו נמצאים בדור של משיח, וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר כמה וכמה פעמים שעכשיו הזמן ד"הנה זה עומד אחר כתלינו", ולא מתכוונים לשום פשעט'לאך, אלא בפשטות – תיכף ממש, הנה הנה בא משיח ("אָט אָט קומט באלד משיח"), ובמילא אין עכשיו זמן לחכות . .

(תרגום חפשי משיחת אחרון של פסח ה'תשט"ז - בלתי מוגה)

אין שום צמצום!

אומרים לו שאין שום העלם, כיון שאוא"ס ממלא כל המציאות ואין צמצום כלל, הענין כולו איננו ("ניטא די גאנצע זאך")! כפי שאדמו"ר הזקן אומר: צמצום כפשוטו – ח"ו! לא **שבפנימיות** אין כלל צמצום, אלא צמצום **כפשוטו** אין – בפשטות אין שום צמצום!

זה לא יותר מאשר זה שצריכים לבא להתבוננות ופירושים וכו' – אך המציאות היא שאין צמצום והעלם כלל.

ומה שבפועל ישנו צמצום והעלם, זה אך ורק בשביל הגילוי.

(תרגום חפשי משיחת ש"פ אחרי ה'תשמ"א - בלתי מוגה)

המדור הבא מוקדש

לעילוי נשמת ר' יהודה ב"ר **צבי הירש** ע"ה **סטראל** – נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו **טשרנא גיטל** בת ר' **יעקב** ע"ה – נפטרה ביום ה' טבת

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נרבת בנם – יבלחט"א – הרה"ח **שמואל סטראל** ומשפ' שיחיו

לנסוע לארץ הקודש. מעין הכנה להסיוע דארה"ע לבנ"י שיצאו מהגלות וללכת לארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

ג. נוסף על הסיוע הישר דארה"ע לבנ"י – ישנם גם ענינים שבהם רואים את שארה"ע בעצמם עושים פעולות של טוב וחסד, שמגלים עוד יותר שיש בעה"ב לבירה זו⁷, כהכנה ל"והיתה לה' המלוכה" בגאולה האמיתית והשלימה,

לא כפי שהי' פעם, שדוקא עם ישראל (אע"פ ש"אתם המעט מכל העמים"⁸), השלים בפועל את הכוונה דדירה בתחתונים, ואחדות ממלכיות אוה"ע התנהגו באופן אכזרי אחת אל השנית, והתעסקו בעיקר בתועלת עצמן, או בכיבוש מדינות אחרות וכי"ב.

מהענינים הגלויים שנתוספו בימים אלו ממש שבהם רואים את שהעולם וארה"ע מתכוננים ומסייעים בדרך לגאולה – ע"י ענין הצדקה והחינוך, שני יסודות עיקריים בישובו של עולם, "לשבת יצרה"⁹:

ידוע ומפורסם (בכל המכתבי-עת) אודות המאורעות בימים האחרונים – שמדינה זו (המיוסדת על צדקה וחסד, כידוע) ניצלה את חוזק כחה לסייע ולהציל אנשים במקום רחוק בעולם (הרחק ממדינה זו), אע"פ שעיי"ז לא באה תועלת ישרה לתושבי מדינה זו:

מדינה זו שלחה ריבוי אנשים ואנשי חיל מצבאה לסייע לפליטים במקומות ההם, ביחד עם מזון ובגדים ורפואות. במקום להשתמש באוירונים לעניני כיבוש, ובמקום להשתמש במזון ובגדים עבור אזרחי מדינה זו – משתמשים בהם להציל אנשים אומללים, ובפרט ילדים קטנים, מקור, עד מהיפך החיים. ובזה רואים את הרחמנות ותושבי מדינה

זו: כאשר הם שמעו וראו את אנשים טובלים – הגם שאין הם קרוביהם, ואף-פעם לא היתה להם שייכות עמם – התעוררה המדינה לסייע להם. בהתאם לשיטה דמדינה זו בעניני צדקה, שמסייעים לאנשים בכל העולם כולו, ואין מחכים אפילו לבקשת עזרה.

עד"ז ידוע גם שבימים האחרונים יצא מנהיג מדינה זו בהכרזה והוראה מפורטת בנוגע לחינוך הנוער. בהתאם לזה שבתחלת נשיאותו הכריז ששאיפתו היא להזכר כ"עדזוקיישען (חינוך) פרעזידענט", בגלל הפעולות והשינויים הגדולים לטוב שהוא ינהיג בכדי לחזק את החינוך במדינה זו.

החידוש במאורעות האחרונים (בין היתר) מובנת בפשטות: הגם שאצל בנ"י אין זה חידוש, כיון שאצלם תמיד היתה ההנהגה ע"פ התומ"צ, בענין הצדקה וחינוך וכו' – הרי זה מגלה עוד יותר את שיש בעה"ב לבירה זו, שזהו היסוד האמיתי לצדקה וחינוך (וכמדובר כמ"פ, שהצלחה אמיתית בחינוך תלוי' בידיעה והכרה של הילד בבורא עולם ומנהיגו).

וכל זה הוא – נוסף על עוד כמה ענינים שקורים בהשגחה פרטית מדי יום ביום, הן בנוגע להכלל והן בנוגע לכל אחד ואחד בעניניו הפרטיים – והכוונה בזה היא, שזה יגלה עוד יותר את שהעולם מסייע לעשות דירה בתחתונים ולהביא את הגאולה,

[כולל – שבשבוע האחרון מצאו בפינה נידחת בעולם אבנים טובות ומרגליות, ע"י ברכתו של הקב"ה [בדוגמת "והנשאם הביאו את אבני השפה ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן"¹⁰ (עבור בגדי הכהונה), שהענינים הביאוים¹¹], והכוונה בזה היא – שמנצלים זאת לקישוטי כלה, להוסיף בצדקה, כנ"ל].

ד. המסקנא מהאמור לעיל בנוגע לפועל:

(7) ראה ב"ר רפל"ט.

(8) ואתחנן ז, ז.

(9) יעיי' מה, יח.

(10) ויקהל לה, כז.

(11) ת"י עה"פ.

ההוראה ונתינת כח, שאפילו אם ה' חסר משהו הרי אף פעם אין מקרה אבוד ויכולים תמיד לתקן.

ועוד ועיקר - שיתגלו ויתתקנו כל הענינים שנראים שהם אבדו, או שאמנם נאבדו בגלות, כולל - אבדו למעליותא (בהיותם למעלה מגדר גילוי) - גילוי הקץ ש"לבא לפומא לא גליא"¹⁴, ומשיח צדקנו, שבא "בהיסח הדעת"¹⁵ (כי אם במציאה), שנאמר "מצאתי דוד עבדי"¹⁶ (במזמור פ"ט בתהלים¹⁷), וזה מתגלה במזמור צדי"ק¹⁸ - "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו"¹⁹, בבית המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלמה, גאולת כל בני, "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו".

14 ז"ח בראשית ח, א. מדרש תהלים ט, ב. וראה גם סנהדרין צט, א.

15 סנהדרין צ, סע"א.

16 ראה ב"ר פכ"ט, ג.

17 פסוק כא.

18 ולהעיר שבאות "פ"ף בו נגאלו אבותינו ממצרים שנאמר (שמות ג, טז) פקד פקדתי אתכם [ולהעיר שמה שה' בן פ' כשגאל את ישראל ממצרים], צ"ץ בו עתיד הקב"ה לגאול את ישראל ולומר להם צמח צמחתי לכם שנאמר (זכרי' ו, יב) איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובה את היכל ה'" (פרד"מ פמ"ח). ובבמדב"ר ס"פ קרח מביא הכתוב (ירמ' כג, ה): והקימותי לדוד צמח צדיק גו' (וראה פי' הרד"ל לפדר"א שם). וראה ד"ה לך באוה"ת (עדרת, א). תרכ"ז. תר"ל.

19 פסוק טו"ב.

הגאולה באה דוקא ע"י העבודה בגלות, דגילוי אלופו של עולם ב"גולה", כך שדור זה, דור האחרון בגלות, יהי' הדור הראשון להגאולה.

והקב"ה עוזר שרואים במאורעות האחרונים בעולם איך העולם בעצמו מסייע ומוביל לגאולה.

ובפשטות פירוש הדבר הוא - כנ"ל - שכל יהודי צריך להוסיף ב"מעשינו ועבודתינו" בכלל שמביאים את הגאולה, כולל ובמיוחד - כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז - בלימוד התורה בעניני גאולה, בתושב"כ (ש"כ כל הספרים מלאים בדבר זה¹²), ותושבע"פ, משנה וגמרא ומדרשים וכו'.

ובזה גופא - צריכים להוסיף ע"פ ההוראה דפסח שני, "ס'איז ניטא קיין פארפאלן"¹³ (אין אף פעם מקרה אבוד) - לעשות חשבון צדק אם תקנו והשלימו את העבודה בעבר כדבעי, או שיכולים עוד להוסיף בזה; ויש בזה את

12 ויש לומר הדיוק ב"מלאים" (ש"מלא" ע"פ תורה פירושו - שמלא כולו), שגם הפסוקים ב"כל הספרים" שאינם מדברים (בגלוי) בעניני גאולה, או אפילו שתוכנם הפכי (לכאורה) מענין הגאולה - הרי, לאמיתתו של דבר, תוכנם האמיתי הוא "דבר זה" - ענין הגאולה. וע"י עיון והעמקה בפירוש פסוקים אלו (במפרשים וכו') נראה בגלוי ש"כל הספרים מלאים בדבר זה". ויומתק ע"פ המבואר לעיל, שפנימיות ענין הגלות ("גולה") הוא ענין הגאולה, אלא שמגלים זה ע"י גילוי האל"ף אלופו של עולם בגלות, שע"יז נעשה "גולה" - "גאולה".

13 "היום יום" יד אייר, פסח שני. ס' השיחות תש"א ע' 115.

המדרש מוקדש

לעילוי נשמת ר' יוסף ארי לייב ב"ר משה באר ע"ה וזוג' מרת חשא ב"ר נטע אורי ע"ה

ולעילוי נשמת אורי אהרן יואל ב"ר יוסף ארי לייב ז"ל ופאולין רות ב"ר יצחק ע"ה

ולעילוי נשמת ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה שנאל

יה"ד שתיכף ומיד ממש יקויים העידן "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלמה

ולזכות זוג' - תבלחט"א - מרת חי' רחל בת שפרינצא שנאל

היתכן שעדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש!?

ע"פ האמור לעיל ע"ד הדגשת ענין הגאולה (במיוחד) בזמן זה - מתעוררת תמיהה הכי גדולה: **היתכן שמבלי הבט על כל הענינים - עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש!?** ... דבר שאינו מובן כלל וכלל!

ותמיהה נוספת - שמתאספים עשרה (וכו"כ עשיריות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואעפ"כ, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תיכף ומיד, ולא מופרך אצלם, רחמנא ליצלן, שמשיח לא יבוא בלילה זה, וגם מחר לא יבוא משיח צדקנו, וגם מחרתיים לא יבוא משיח צדקנו, רחמנא ליצלן!!

גם כשצועקים "עד מתי" - ה"ז מפני הציווי כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים באמת, בודאי ובודאי שמשח כבר ה' בא!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה, לא הועיל, והראי', שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר - בגלות פנימי בעניני עבודת השם.

הדבר היחידי שיכולני לעשות - למסור הענין אליכם: **עשו כל אשר ביכלתכם - ענינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון - להביא בפועל את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!**

ויה"ר שסוכ"ס ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובודאי יפעלו אצל הקב"ה - כמ"ש "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" - להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלמה תיכף ומיד ממש.

וכדי למהר ולזרז עוד יותר ע"י הפעולה שלי - אוסיף ואתן לכאו"א מכם שליחות-מצוה ליתן לצדקה, ו"גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה".

ואני את שלי עשיתי, ומכאן ולהבא תעשו אתם כל אשר ביכלתכם.

ויה"ר שימצא מכם אחד, שנים, שלשה, שיטכסו עצה מה לעשות וכיצד לעשות, ועוד והוא העיקר - שיפעלו שתהי' הגאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש, תיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת כ"ח ניסן ה'תשנ"א - א - מוגה)

להפרע:

בכדי להסיר גם את מניעת היצר ולהראות לו שגם בשבילו כדאי הענין – מודיע לו הקב"ה "אני ה'" – "נאמן לשלם שכר", ובלשון המשנה בפרקי אבות דשבת זו¹⁴: "ודע לפני מי אתה עמל ומי הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך" – שכר בעולם הבא, ואם זה "מעט" מדי עבורו – יש גם שכר בעולם הזה, וכל הדרגות בשכר (כפי שהרמב"ם מונה¹⁵). אך לפעמים ישנו יצר כזה מחוצף שבשבילו זקוקים גם ל"מקל", ולכן אומרים גם לו "אני ה'" – "נאמן להפרע", לא על אף יהודי ח"ו!

וזוהי ההוראה מיוחדת שישנה מהזמן הנוכחי כשקוראים **וחיים** (כתורת אדה"צ¹⁶) עם פ' קדושים, "קדושים תהיו כי קדוש אני"¹⁷, אשר אחד מהציוויים בה הוא "לא תעמוד על דם רעך" – ההכרח והחיוב על כאו"א לעסוק בהפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה, בכדי להציל יהודים שנמצאים במצב של פקוח נפש ברוחניות, כנ"ל.

(משיחת ש"פ קדושים, ב' דר"ח אייר ה'תשמ"ו - בלתי מוגה)

(14) פ"ב מ"ד. (15) הל' תשובה פ"י ה"ב. פיה"מ לסנהדרין הקדמה ועוד. (16) "היום יום" ב' חשוון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך. (17) יט, ב.

המדרש מוקדש

לזכות **אורי אהרן יואל** בן מינדל וזוג' בת'ה רות בת שרה – לזרעא חי' וקיימא ולזכות **רחל יפה** בת מינדל ושושנה חסיה בת מינדל – לזיווג הגון, ולזכות **דוד יעקב** בן מינדל – לרפואה שלימה בגשמיות וברוחניות ולזיווג הגון, ולזכות **יוסף יצחק** בן דיזל פרומה שי' – לברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות, ולזכות **צבי** בן חי' רחל – לרפואה שלימה וקרובה ולזכות **כל משפחותיהם שיחיו** – לשפע ברכות עד בלי די

המשך השיחה מעמוד 14:

מישראל, וכגדול שבגדולים, ובמילא תמיד הוא יכול לקפוץ בראש [שבאמת הוא יכול לקפוץ בראש מצד מה שהגמ' אומרת במס' מגילה (יב, ב – "הדייט קופץ בראש")], וכיון שהוא "גדול שבגדולים" (ויש לו גם "הסכמה" מהגמ' הנ"ל לקפוץ בראש), במילא הוא רוצה תמיד להיות "קופץ בראש", משא"כ במקרה-דנן, כאשר צריכים לעשות משהו בפועל הוא איננו עושה מאומה.

ואין פוצה פה ומצפצף! הדבר לא נוגע לאף אחד!...

טוענים שבין כך לא יפעלו כלום, אך הדין של "הוכח תוכיח את עמיתך" הוא "אפילו מאה פעמים", כלומר, אפי' אם הוא ניסה תשעים ותשע פעמים וזה לא עזר, חל עליו חיוב להוכיח עוד הפעם.

ויהי רצון שיקויימו הפסוקים בפרשתנו: "כי ביום הזה יכפר עליכם", "וכפר את מקדש הקודש", "והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם".

(תרגום חפשי של קטעים משיחת ש"פ אחרי, מבה"ח אייר ה'תש"ל - בלתי מוגה)

יש למצוא ענין של גאולה בפרקי אבות

א. בשבת זו מתחילים ללמוד פרקי אבות.

ובהמשך להמדובר לעיל אודות, ענין הגאולה – יש למצוא ענין של גאולה גם בנוגע לפרקי אבות.

ובפרט שהתחלת הלימוד דפרקי אבות הוא לעולם בחודש **ניסן** – בשבת הראשונה שלאחרי חג הפסח שבת מברכים חודש אייר, שהיא בסיומו של חודש ניסן – "חודש של גאולה"¹.

והענין בזה:

כללות הלימוד דפרקי אבות בשבתות שבין פסח לעצרת הוא – הכנה למתן-תורה². וענינו בעבודה – בירור המדות שיעקרו – ששה מדות וכנגדם – ששת הפרקים דמסכת אבות אשר עי"ז באים לענין המוחין – מ"ת.

ויש לומר שענין זה מהוה גם הכנה לגילויים דלעתיד לבוא – כמובן מביאור אדמו"ר האמצעי³ שבזמן הזה עיקר העבודה היא בבירור המדות אשר עי"ז באים לענין המוחין – לעתיד לבוא.

וענין זה מתבטא בפתיחה לאמירת פרקי אבות – "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא"⁴ דקאי על עולם התחי' (כנ"ל במאמר), היינו שתכלית השלימות דכל הענינים הוא – עולם התחי'.

ובזה גופא – לא רק "בכח" אלא גם "בפועל" שכן אע"פ שלמעלה אין כח חסר פועל הרי אצל האדם דלמטה כח חסר פועל ולכן אפילו האבות ומשה רבינו שנמצאים בג"ע שלשת אלפים שנים (כמוזכר במאמר), מצפים וממתינים לתכלית השלימות דעולם התחי' – **בפועל**.

וכדי ששלימות זו תבוא בפועל – יש להשלים את כל פרטי עניני העבודה דבירור המדות כו' המרומזת בפרקי אבות (כנ"ל), שע"ז באים לתכלית השלימות – "עולם הבא" עולם התחי'.

ויש להוסיף שמצינו ב' פרטים נוספים שבהם מודגש ענין הגאולה – כדי להשלים למספר ג', ג' ענינים של גאולה:

התחלת מסכת אבות היא – בענינו של משה **"משה קבל תורה מסיני"**. והקשר לענין

(1) שמו"ר פט"ו יא. (2) ראה מדרש שמואל (פרקי אבות בהקדמה). (3) בד"ה אל תצר (קה"ת תשל"ז) ע' 6 ואילך. (4) סנהדרין רפ"א.

הגאולה – מכיון שמשנה רבינו הוא "גואל ראשון" ו"גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁵.

ונוסף לזה: בפרקי אבות ישנם ריבוי ענינים שהם במספר שלש החל מהמשנה הראשונה – "הם אמרו שלשה דברים" "על שלשה דברים העולם עומד"⁶ ו"על שלשה דברים העולם קיים"⁷ וכן בנוגע לשאר המאמרים שבפרק ראשון (וכיו"ב בפרקים שלאח"ז) שכל מאמר כולל ג' פתגמים ולא עוד אלא שגם המאמרים שיש בהם יותר מג' פתגמים הרי בכללות נחלקים לג' סוגים (כמדובר כמ"פ). ובזה מודגש הקשר לגאולה העתידה – גאולה השלישית וביהמ"ק השלישי.

אמנם עדיין דרוש ביאור והסבר:

מכיון שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק הרי בודאי שאין שום פרט שהוא מיותר ח"ו. וא"כ דרוש ביאור והסבר מה ניתוסף בתוכן הענין עי"ז שמוצאים ג' פרטים שבהם מודגש ענין הגאולה?

ב. והביאור הוא:

(א) "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" עולם התחי' השלימות דימות המשיח – הו"ע הגאולה בנוגע לעצם מציאותם של ישראל.

(ב) "משה" "גואל ראשון הוא גואל אחרון" – מורה על ענין הגאולה בעבודה דלימוד התורה שהרי ענינו של משה הוא – תורה.

(ג) ופרטי המאמרים שבמסכת אבות המתחלקים לשלשה פתגמים (מספר הקשור עם גאולה) – מורים על ענין הגאולה בעבודה בעולם (מצוות מעשיות וכו'), בהתאם לתוכן המאמרים דפרקי אבות הוראות והלכות בנוגע להנהגה בפועל בעולם. ובפרט להדעה⁸ שמסכת אבות מהווה הקדמה ופתיחה לכל הש"ס – בבחינת "דרך ארץ קדמה לתורה"⁹. (משיחת ש"פ אחרי, מבה"ח אייר ה'תשמ"ו - בלתי מוגה)

(5) שמו"ר פ"ב ד. זח"א רג א. ועוד.
(6) אבות פ"א מ"ב.
(7) שם מ"ח.
(8) גירסת המאירי. וראה שיחת ש"פ שמיני תשמ"ג סנ"א (התועודיות תשמ"ג ח"ג ע' 1399). וש"נ.
(9) ראה ויק"ר פ"ט ג.

נשיא דורנו פוקד: "לא תעמוד על דם רעך"!

הנחה: "ועד הנחות התמימים". תרגום ועריכה: מערכת "יחי המלך"^{*}

נשיא דורנו הטיל על כאו"א את השליחות, ופקד עליו בסגנון ברור: "לא תעמוד על דם רעך"¹!

דווקא בסגנון זה – סגנון ברור המבטא בבהירות ("קלארעהייט") שלא מדובר בבקשה בענין פרטי ומהיכי תיתי וכו', אלא – "לא תעמוד על דם רעך":

(* לכללות שיחה זו ראה לקו"ש חל"ב ע' 120 ואילך. (1) פרשתנו יט, טז.

עליכם לדעת שישנם יהודים העומדים בדרגת "עצמות היבשות"², וזו פשוט סכנת פקוח נפשות של "דם רעך"³ – הוא עומד לאבד את "הדם הוא הנפש"³, את התורה ומצוות ש"הם חינו ואורך ימינו"⁴, ולאבד את שייכותו וחיותו מזה.

מודיע לו נשיא דורנו: "לא תעמוד על דם רעך", וכפירוש רש"י⁵: "לראות במיתתו ואתה יכול להצילו", כלומר, נשיא דורנו הודיע ש"אתה יכול להצילו" – במילא אתה צריך להצילו!

הנך רואה יהודי שהוא "טובע בנהר" [ולהעיר שהלשון בשו"ע אדה"ז⁶ הוא "טובע בים"], טובע ב"מים רבים"⁷ ו"מים הזדונים"⁸ של טרדות הפרנסה (כפי שהוא מפרש בתורה אור⁹ ובהמשך מים רבים¹⁰ מבעל יום ההולדת דב' אייר), "ואתה יכול להצילו" – אתה צריך להצילו!

ומה שהנך טוען, שאם תנסה להצילו זה יכול לגרום לך לעמוד בסכנה – כיון שנוסף ע"כ שהוא "טובע בנהר" אזי "חי' או לסטים באים עליו"¹¹, ובמילא אתה בין-כך לא תוכל להצילו,

ע"כ אומרים לך ש"אני ה"¹²: הקב"ה בעה"ב על החי', הלסטים והנהר, ובעה"ב על כל העולם כולו, וכאשר הוא אמר ש"אתה יכול להצילו", הרי בודאי שאתה יכול להצילו וזה לא יזיק לך!

ועד"ז, כיון שנשיא דורנו – "לב כל קהל ישראל"¹² – אמר ש"אתה יכול להצילו", הרי זה דבר ברור שאתה יכול להצילו וזה לא יזיק לך!

והראי' לזה¹³, היא מכך שאתה רואה אותו "טובע בנהר" ("לראות במיתתו"): אילו לא יכולת להצילו לא היו מראים לך זאת, משום שלא תצמח מכך שום תועלת (שהרי לא מצערים יהודי סתם ומודיעים לו על יהודי שטובע, ר"ל, כשאינו ביכולתו להצילו) – וכיון שאתה רואה זאת, הרי זו ראי' ש"אתה יכול להצילו"!

אך היות שסוף-כל-סוף יש להסתדר גם עם היצר-הרע ("קלוגינקער"), הטוען שביכולתו לעסוק בענינים אחרים טובים יותר, ענינים רגועים, זקן ואינו לפי כבודו וכיו"ב; וגם כשאומרים לו שהטילו עליו שליחות מהקב"ה ע"י נשיא דורנו להציל יהודים שעומדים בסכנה, ובל' הכתוב: "לא תעמוד על דם רעך", "אתה יכול להצילו" – זה לא מספיק עבורו, לכן אומר הקב"ה [בהמשך הכתוב]: "אני ה", ומפרש רש"י: "נאמן לשלם שכר ונאמן

(1) יחזקאל לז, א ואילך. וראה שיחת ש"פ אחרי ש.ז.
(2) סל"ז ואילך (סה"ש תשמ"ו ח"ג ע' 316 ואילך).
(3) כן נקט להלכה בשו"ת מהרש"ם חיו"ד סר"ד (הובא בכנסת הגדולה לטור חו"מ ר"ס תכו) – לענין הצלת נפשו מיני שחת שלא ישתמד או שאם נשתמד להושיבו לדת משה. ובשל"ה חלק תושב"כ פרשתנו (שמה, ב) כ"ש בהצלת הנפש שאם יראנו עושה עבירה שמאבד עולמו יצילהו" (וראה גם מנ"ח מצוה רלט. וראה שקו"ט בביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג ח"א עשה כח (קעב, א ואילך)). [הערה 35 מלקו"ש שם].
(3) ראה יב, כג.
(4) נוסח תפלת ערבית.
(5) פרשתנו שם עה"פ.
(6) חו"מ הל' נזקי גוף ונפש ודיניהם ס"ז.
(7) שה"ש ה, ז.
(8) תהלים קכד, ה.
(9) ר"פ נח.
(10) תרל"ז – בתחלתו. פעה"ה.
(11) כמבואר בארוכה לפנ"ז בהשיחה (לקו"ש שם), הביאור בפרש"י, שמדובר באותו מקרה של אדם הטובע בנהר כאשר על שפת הנהר "חי' או לסטים באים עליו".
(12) ע"פ ל' הרמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ז.
(13) ראה גם לקו"ש שם ע' 125-6.